

Quickscan natuurtoets Hongerdijk 16, Bruchterveld

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **Quickscan natuurtoets Hongerdijk 16, Bruchterveld**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 11-481

Status: Concept

Datum: 19 juni 2012

Auteur: ir. D.J. (David) Sietses

Veldonderzoek: ing. M. (Mike) Wallink

Eindredactie: ing. M. (Mike) Wallink en drs. I (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Roobeek Advies

Contactpersoon: Dhr. M. Beek

EcoGroen Advies BV
Postbus 625
8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2012)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Sietses D.J. (2012). Quickscan natuurtoets Hongerdijk 16, Bruchterveld; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Conceptrapport 11-481. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en doelstelling.....	2
1.2	Situatie.....	2
1.3	Algemene opzet.....	2
2	Gebiedsgerichte natuurbescherming	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Natuurbeschermingswet 1998.....	4
2.3	Ecologische Hoofdstructuur.....	5
3	Flora- en faunawet	6
3.1	Toetsingskader.....	6
3.2	Onderzoeksmethode	6
3.3	Flora	6
3.4	Vleermuizen.....	6
3.5	Grondgebonden zoogdieren	7
3.6	Broedvogels.....	7
3.7	Amfibieën	8
3.8	Vissen.....	8
3.9	Overige soorten	8
4	Geraadpleegde bronnen	9

Bijlage

I - Samenvatting natuurwetgeving

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Roobeek Advies (contactpersoon dhr. M. Beek) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen herontwikkelingsplannen aan de Hongerdijk 16, Bruchterveld (gemeente Hardenberg).

De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming. Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 22 mei 2012 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens.

Gebiedsgerichte natuurbescherming

Gezien ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden, Beschermde Natuurmonumenten, EHS of belangrijke natuurwaarden buiten de EHS en de aard van de beoogde plannen, zijn geen negatieve effecten te verwachten op de beschermde waarden van omliggende natuurgebieden.

Flora- en faunawet: aangetroffen en te verwachten soorten

- In het plangebied en directe omgeving zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen of te verwachten;
- In het plangebied zijn geen geschikte ruimten aangetroffen die kunnen dienen als verblijfplaatsen van vleermuizen. De opgaande groenstructuren functioneren mogelijk als vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen;
- (Vaste verblijfplaatsen van) zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet in het plangebied te verwachten. Verspreid in het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van enkele laag beschermde (Ffwet tabel 1) zoogdiersoorten als Mol, Egel, Huisspitsmuis, Gewone bosspitsmuis, Rosse woelmuis en Bosmuis aangetroffen of te verwachten;
- Er zijn diverse vogels van bos en struweel en bebouwing broedend aangetroffen, echter geen vogels waarvan de nestplaats jaarrond beschermd is;
- In de binnen het plangebied aanwezige wateren zijn geen beschermde vissoorten aangetoond, deze worden hier ook niet verwacht;
- Verspreid over het onderzoeksgebied is de aanwezigheid van laag beschermde amfibieënsoorten als Bastaardkikker, Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander (Ffwet tabel 1) te verwachten. Strikt beschermde amfibieënsoorten worden op basis van bekende verspreidingsgegevens en/of terreinkenmerken niet verwacht;
- Gezien de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens kan worden geconcludeerd dat er geen beschermde reptielen, ongewervelden en weekdieren aanwezig en te verwachten zijn. Geschikte biotopen voor deze soorten ontbreken.

Flora- en faunawet: vervolgstappen en aanbevelingen

- Voor alle vogels geldt dat werkzaamheden die in gebruik zijnde broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen altijd voorkomen dienen te worden. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Het ontzien van broedvogels is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na half juli;
- Bij de beoogde plannen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren, en amfibieën verloren gaan. Om schade aan deze soorten te minimaliseren is het wenselijk - indien de planning van de activiteiten dit toelaat - werkzaamheden in het plangebied zoveel mogelijk uit te voeren in de periode september- december (mits vorstvrij).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Roobeek Advies (contactpersoon dhr. M. Beek) heeft EcoGroen Advies BV een quickscan natuurtoets uitgevoerd in verband met de voorgenomen herontwikkelingsplannen aan de Hongerdijk 16, Bruchterveld (gemeente Hardenberg).

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, de consequenties in beeld gebracht van de mogelijk te nemen ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming.

1.2 Situatie

Het plangebied kan grofweg in twee delen worden gesplitst. Het noordelijke deel betreft een erf aan de Hongerdijk 16 met een woonhuis, enkele schuren, erfbepanting en enkele eiken. Ten zuiden van de Hongerdijk ligt een perceel met een tweetal schuren en omringend grasland (figuur 1). De plannen bestaan uit de sloop van alle opstallen (m.u.v. de woning), nieuwbouw van een bedrijfsruimte in het noordelijke deel en aanleg van een paardenbak in het zuidelijke deel. In het noordelijke deel worden daarnaast enkele forse eiken gekapt. Permanent oppervlaktewater is aanwezig in een sloot langs de westkant van het zuidelijke perceel. Hier vinden echter geen werkzaamheden plaats.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (binnen de rode begrenzing) (Bron kaartondergrond: Bingmaps).

1.3 Algemene opzet

Om inzicht te krijgen in de effecten van de beoogde plannen op juridisch beschermde natuurwaarden zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welke gebiedsgerichte natuurbescherming uitwerking heeft in het plangebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het plangebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op een locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen), beschikbare gebiedskennis en bekende ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en gebieden. Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te kunnen voorkomen en/of aanvullend onderzoek ten aanzien van beschermde soorten en/of gebieden nodig is.

2 Gebiedsgerichte natuurbescherming

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wets- en beleidskaders zijn daarbij van belang:

- Internationaal (wetgeving), in Nederland de 'Natuurbeschermingswet 1998', waarin onder andere opgenomen de Natura 2000-gebieden (Europese Vogel- en Habitatrichtlijn);
- Nationaal (beleid), beschreven in de 'Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte', waarin opgenomen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS);
- Provinciaal (beleid), veelal opgenomen in Omgevingsplannen of Streekplannen. Betreft bescherming van natuur buiten de EHS zoals ganzenfoeragegebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke activiteiten buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000-gebieden

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van een habitatype of leefgebied kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

Het onderzoeksgebied ligt op een afstand van ruim drie kilometer ten noorden van Natura 2000-gebied 'Engbertsdijkvenen'. Voor dit Natura 2000-gebied zijn instandhoudingdoelen opgesteld voor drie habitattypen, één broedvogels en twee niet-broedvogels.

Gezien de afstand van het onderzoeksgebied tot het genoemde Natura 2000-gebied kan gesteld worden dat geen ecologische relatie bestaat tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied. Op basis van de lokale aard van de beoogde ingreep, wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op de instandhoudingdoelen van Natura 2000-gebied 'Engbertsdijkvenen' kunnen worden uitgesloten.

Beschermde Natuurmonumenten

Beschermde Natuurmonumenten zijn aangewezen vanwege de aanwezigheid van natuurwaarden, natuurschoon en/of natuurwetenschappelijke betekenis voor dieren of planten. Bij projecten in of in de omgeving van een Beschermde Natuurmonument is noodzakelijk om na te gaan of deze (significante) effecten kunnen hebben voor het betreffende gebied.

Beschermde Natuurmonumenten liggen allen op ruime afstand van het onderzoeksgebied. In voorliggende situatie valt het meest nabijgelegen Beschermde Natuurmonument samen met het Natura 2000-gebied Engbertsdijkvenen. Negatieve effecten op de beschermde waarden van Beschermde Natuurmonumenten zijn dan ook niet te verwachten.

2.3 Ecologische Hoofdstructuur

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn de plannen beschreven voor ruimte en mobiliteit. Hiertoe behoort onder andere de bescherming en realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn gesteld.

De EHS wordt beschermd middels het 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken (Ministerie van I&M 2012).

Volgens de begrenzing van de EHS, zoals weergegeven in de digitale kaartenatlas van de provincie Overijssel, ligt het onderzoeksgebied op een afstand van drie kilometer van de Ecologische Hoofdstructuur (Provincie Overijssel 2011). Ook ligt het plangebied niet in weidevogelbeheer- en/of ganzengebied. Dergelijke gebieden liggen op meer dan twee kilometer meter afstand ten zuiden van het plangebied (Provincie Overijssel 2009). Gezien de afstand tot deze gebieden en het ontbreken van een ecologische relatie, worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS.

3 Flora- en faunawet

3.1 Toetsingskader

De Flora- en faunawet (Ffwet) verplicht een ieder die ruimtelijke ingrepen of andere activiteiten wil ontplooiën, na te gaan in hoeverre dit negatieve effecten kan hebben op van nature in Nederland in het wild voorkomende planten- en diersoorten, ongeacht of deze beschermd zijn of niet. De zorgplicht van artikel 2 uit de Flora- en faunawet stelt dat optredende negatieve effecten zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd dienen te worden. Voor schade aan juridisch zwaarder beschermde soorten kan de aanvraag van een ontheffing van de Flora- en faunawet bij het Ministerie van EL&I noodzakelijk zijn.

3.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is voor een belangrijk deel gebaseerd op een locatiebezoek op 22 mei 2012. Tijdens het veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). Daarnaast is aandacht besteed aan het voorkomen van bedreigde (Rode Lijst) soorten. Voor zover mogelijk zijn de volgende soortgroepen geïnventariseerd: flora, zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden. In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en 'expert judgement' is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden daarbij kort toegelicht.

3.3 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op het erf en de aangrenzende weilanden zijn soorten aangetroffen als Canadese fijnstraal, Engels raai gras, Gewone paardenbloem, Scherpe boterbloem, Madelief en Smalle weegbree. Op het erf staan enkele forse Zomereiken.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid wordt niet verwacht dat in het plangebied zwaarder beschermde flora (Ffwet tabel 2 en 3) voorkomt. Het nemen van mitigerende maatregelen om overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet te voorkomen, is hier voor flora dan ook niet aan de orde.

3.4 Vleermuizen

Potentiële verblijfplaatsen

In de te slopen bebouwing en te kappen bomen in het plangebied zijn geen ruimten (stootvoegen, holten, scheuren, loszittend bast) aangetroffen die geschikt zijn als vaste verblijfplaats van vleermuizen. Schade aan verblijfplaatsen van gebouw- en boombewonende soorten is zodoende niet aan de orde.

Potentiële vliegroutes en foerageergebied

In het plangebied zijn enkele lijnvormige opgaande groenstructuren aanwezig, die mogelijk door vleermuizen als vliegroute en foerageergebied gebruikt worden. Alle lijnvormige structuren blijven behouden, waardoor geen sprake zal zijn van aantasting van onmisbare vliegroutes of foerageergebied (zie ook kader 1).

Kader 1 Leefgebied van Vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (FFW tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied. Van deze drie onderdelen genieten verblijfplaatsen de hoogste bescherming. *Verblijfplaatsen* bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een *vliegroute*. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als *foerageergebied* voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

3.5 Grondgebonden zoogdieren

Vaste verblijfplaatsen van juridisch zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren worden op basis van veldonderzoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens niet verwacht. Mogelijk wordt het plangebied wel gebruikt als beperkt, niet onmisbaar foerageergebied van Steenmarter (Ffwet tabel 2), met een verblijfplaats elders.

Binnen het plangebied zijn wel vaste verblijfplaatsen van de laag beschermde zoogdiersoorten Mol, Egel, Gewone bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Rosse woelmuis, Bosmuis te verwachten. Bij de planrealisatie zullen mogelijk exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren gaan. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten echter niet aan de orde, omdat in deze situatie voor deze soorten een vrijstelling geldt in geval van ruimtelijke ingrepen.

Schade aan genoemde algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door graafwerkzaamheden uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart tot augustus). De minst schadelijke periode is september tot december (mits vorstvrij).

3.6 Broedvogels

Aangezien voorliggend onderzoek een quickscan betreft, is geen systematische broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Toch kan op basis van soortwaarnemingen, biotoopeisen, terreinkenmerken, expert judgement en bekende ecologische principes beoordeeld worden welke soorten aanwezig kunnen zijn.

In deze paragraaf wordt hoofdzakelijk aandacht besteed aan broedvogels met jaarrond beschermde nesten (zie kader 3). Daarnaast wordt kort ingegaan op de meer algemeen voorkomende broedvogels.

Kader 3 Jaarrond beschermde nesten van broedvogels

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespendif, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Tijdens het veldonderzoek zijn de te slopen schuren en woning onderzocht op de aanwezigheid van broedplaatsen van uilen en Huismus. Deze zijn niet aangetroffen. Ook van andere broedvogels met jaarrond beschermde nesten zijn geen broedlocaties in het plangebied of directe omgeving aangetroffen. Negatieve effecten op deze soorten zijn zodoende als gevolg van de beoogde plannen niet te verwachten.

Overige broedvogels

In het plangebied zijn diverse broedvogels van bos en struweel aangetroffen waaronder Roodborst, Vink, Merel en Koolmees. Ook is van Witte Kwikstaart binnen het plangebied territoriumindicerend gedrag waargenomen. Het is echter onbekend of de soort binnen het plangebied tot broeden komt. Daarnaast werden in de te slopen schuren broedlocaties aangetroffen van Winterkoning en Boerenzwaluw (1 paartje).

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in het kader van de Flora- en faunawet in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor verstoring tijdens de broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

Voor de meeste van de aanwezige soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar en in het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

3.7 Amfibieën

Op basis van bekende verspreidingsgegevens en vanwege het ontbreken van geschikt biotoop worden geen zwaardere beschermde amfibieën verwacht in het plangebied (onder andere RAVON, waarneming.nl en telmee.nl). Ook tijdens het veldonderzoek op 22 mei zijn geen strikt beschermde amfibieën aangetroffen.

In de aanwezige sloot langs de westkant van het zuidelijke perceel, is wel voortplanting van algemene en laag beschermde amfibieën als Bastaardkikker, Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander te verwachten. Deze soorten kunnen overwinterend in de strooisellaag van de groenstructuren en ruigte worden aangetroffen. Het betreft hier zogenaamde algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

Effecten op overwinterende en voortplantende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

3.8 Vissen

Tijdens het veldonderzoek is de sloot die aan de westkant van het zuidelijke perceel loopt het oppervlaktewater intensief bemonsterd met een steeknet. Daarbij zijn geen beschermde vissen aangetroffen. Op basis van bekende verspreidingsgegevens en vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied, worden beschermde vissoorten niet in het plangebied verwacht. Vervolgstappen zoals een ontheffingsaanvraag zijn hier voor vissen niet aan de orde.

3.9 Overige soorten

Gezien de terreingesteldheid van het plangebied en bekende verspreidingsgegevens, kan worden geconcludeerd dat er geen voortplanting van reptielen en beschermde insecten en weekdieren aanwezig en te verwachten is in het plangebied.

4 Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Bekker J.P., P. Twisk en A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.
- Creemers R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. - Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.
- Dienst Regelingen (2009a). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen (2009b). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van I&M (2012). Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig. Drukkerij Ando, Den Haag.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Provincie Overijssel (2009). Omgevingsvisie Overijssel. September 2009.
- Provincie Overijssel (2011). Atlas van Overijssel. November 2011.

Internet

- Ministerie van EL&I (www.rijksoverheid.nl/ www.drloket.nl)
- Piscaria/ Limnodata Neerlandica (www.limnodata.nl)
- RAVON (www.ravon.nl)
- Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

BIJLAGE

BIJLAGE I: SAMENVATTING NATUURWETGEVING

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2) Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4) Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5) Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

- 1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóóraf laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

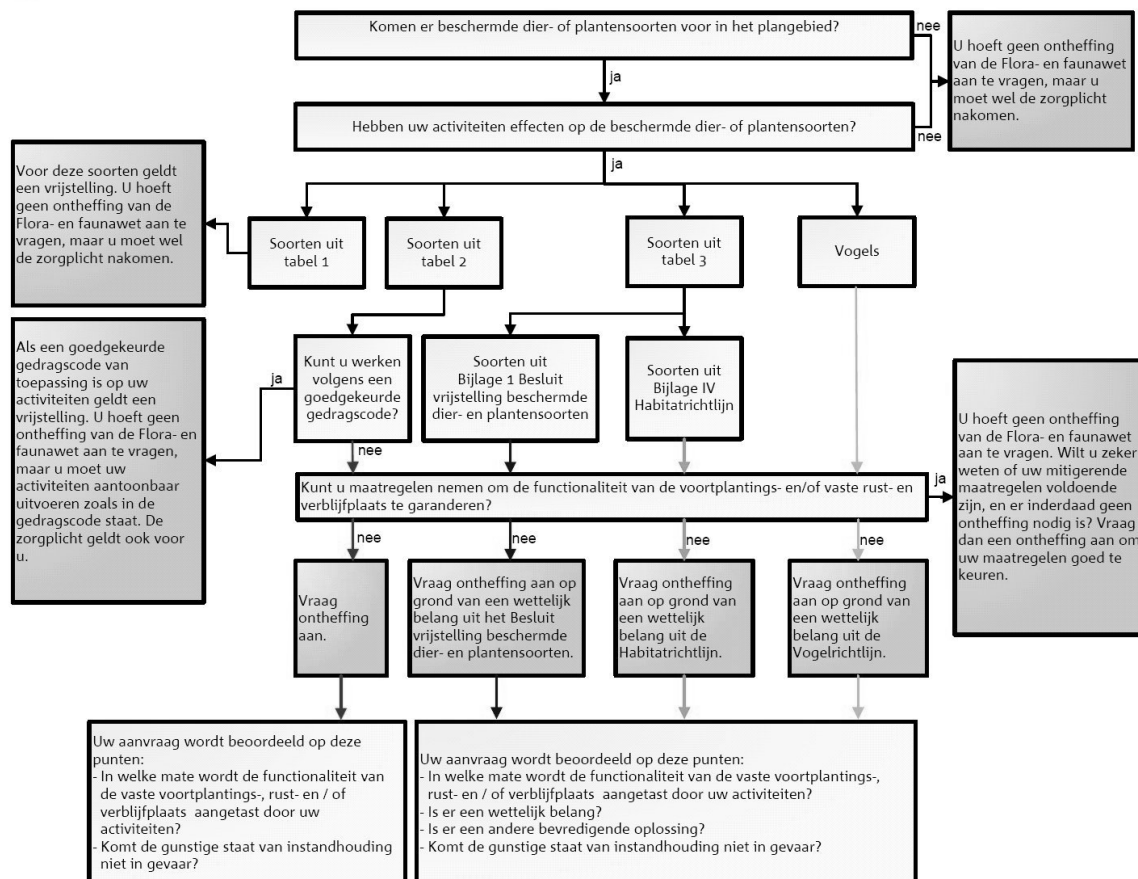
- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Dienst Regelingen 2009a).

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd (Ministerie van LNV 2004 en 2009). Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EL&I. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaande samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur en op www.drloket.nl.